

Recenzja

Anita Magowska (red.)

Afekty, uczucia i emocje w różnych perspektywach (Passions, feelings and emotions from different points of view)

Uniwersytet Medyczny, Poznań 2016, s. 144, ISBN 978-83-7597-279-5

Książka jest dziełem dziewięciu pracowników naukowych wyższych uczelni, głównie Poznania i Lublina. Obowiązki redaktorskie pełniła autorka wstępu, prof. Anita Magowska, kierownik Zakładu Historii Nauk Medycznych poznańskiego Uniwersytetu Medycznego. Książka zawiera materiały I Interdyscyplinarnej Konferencji Naukowej „Emocje – afekty – uczucia w świetle historii medycyny” (Poznań 16–17 XI 2015). Szeroki zakres tematu tłumaczy czytelnikom udział pięciu wybitnych specjalistów różnych dziedzin jako recenzentów wydawniczych. Dzieło składa się z dziewięciu rozdziałów. Siedem z nich ma charakter historyczny, dwa ostatnie przedstawiają wyniki współczesnych, własnych badań autorów.

W pierwszym tekście Agnieszka Raubo przywołuje wywodzące się jeszcze ze starożytności związki medycyny i filozofii oraz teorię czterech temperamentów, znajdujących odbicie w polskim piśmiennictwie renesansu. Wnikliwie omawia wybrane dzieła: Wojciecha Nowopolskiego, Józefa Strusia, Wojciecha Oczki, Szymona z Łowicza i Lorenza Scholza von Ratenaua z Wrocławia. Wspomina też o roli astrologii i chiromancji.

Anita Magowska pisze o afektach i uczuciach w medycynie okresu romantyzmu, uznającego prymat uczuć nad rozumem, wpływ uczuć na ciało i procesy życiowe. Można by to przyjąć za załączki psychosomatyki. W zarysie historycznym cytuje autorów:

Thomasa Cogana (pierwszy model wpływu umysłu na ciało), Williama Falconera, Charlesa Bella i Jeana Baptysty Louyera-Villemayra. Jego książką miał dysponować w Wilnie Antoni Beaupré. Własne badania autorki oparły się o rękopis wileńskich wykładów Adolfa Abichta, historie choroby, doktoraty. Poza Abichtem autorka korzystała z prac Józefa Franka i Jakuba Szymkiewicza.

Emocje w literaturze okresu pozytywizmu przedstawia Marcin Jauksza wykazując w twórczości Bolesława Prusa (*Lalka*), zapiski/echa poglądów znanego w świecie i w samej Polsce – francuskiego psychologa Théodoule'a Ribota.

Na pytanie „Emocje, uczucia, afekty: krótka historia czy długa przeszłość?” odpowiada Iwona Koczanowicz-Dehmel. Omawia ewolucję emocji w stuleciach XVIII–XX. Przypomina kłopoty terminologii i zasługi szkockich i angielskich uczonych, zwłaszcza Karola Darwina (wyrazy emocji u ludzi i zwierząt). Przedstawia pierwsze teorie emocji w psychologii (William James, Carl Lange i Wilhelm Wundt). Czytamy też o poznawczych koncepcjach emocji, o nawrocie do idei Darwina, badaniach związków między emocjami a mózgiem oraz o próbie integracji – programie emocji jako konstrukcji psychologicznej.

Sylwester Orzechowski i Barbara Gawda piszą o tradycji badań ekspresji mimicznej jako źródle wiedzy o emocjach. Czytamy o dawnej fizjonomice, antropometrii, teorii Cesarego

Lombroso, pracach Ernesta Kretschmera, malarza Charlesa Le Bruna, Jamesa Parsonsa, Duchenne'a de Boulogne i o odkrywczym ważnym dziełach Darwina. Spostrzeżenia dotyczą nie tylko medycyny, lecz również sztuk pięknych.

Jolanta Kociuba przedstawia naturalistyczne i fenomenologiczne ujęcie emocji i uczuć w ujęciu historycznym. Natomiast Agnieszka Rydz analizuje pracę emocjonalną jako, według własnych słów, autorki: „zmiany zachodzącej w podmiocie uczuć na trzech płaszczyznach: poznawczej, fizycznej oraz ekspresyjnej” w wierszach Marcina Świetlickiego.

Rola emocji w strategiach zdrowotnych mieszkańców Biszkeku, stolicy Kirgistanu, to tekst Danuty Penkał-Gawęckiej, oparty na badaniach z lat 2011–13. Praca opisuje emocje w badaniach antropologicznych, pluralizm medycyny i rolę medycyny komplementarnej,

stan systemu opieki zdrowotnej (reformy i wady) oraz stosunek mieszkańców do medycyny komplementarnej.

Ostatni artykuł, pióra Barbary Gawdy i Sylwestra Orzechowskiego, donosi o wynikach badań u 180 studentów ze znamionami zaburzeń osobowości, dotyczących pozytywnych i negatywnych informacji emocjonalnych i ich rozpoznawania.

Wszystkie prace posiadają bogate piśmiennictwo, krajowe i zagraniczne. Strona edytorska bardzo korzystna. Papier kredowy, czcionka zróżnicowana, czytelna, kilkubarwna, estetyczna, twarda okładka.

Zbiór prac dowodzi korzyści i potrzeb interdyscyplinarnej współpracy w badaniach emocji i w praktyce różnych dziedzin. Książkę winni poznać studenci i pracownicy medycyny, psychologii, filozofii, historii, socjologii, etnografii i kultury (literaci i artyści).

Henryk Gaertner